

וכאשר תתבונן במציאות עולם הזה נחלק לב' חלקים כוללים כל המציאות. האחד הוא המציאות התחתון והוא בכללו מסודר תחת השמש והשמש כולל אותו, כי השמש מלך עולם הטבע ועולם הטבע מסודר תחתיו, וכמו שתמצא מבואר מן הכתוב שכאשר ירצה להזכיר כל העולם יאמר תחת השמש וכדכתיב (קהלת א') מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש, וראיתי כל אשר נעשה תחת השמש וכן תמיד. והשמש היא שמירת סדר עולם הטבע במהלכה ובתנועתה במה שהוא מושלת בעולם הטבע, וכמו המלך שהוא השומר את הסדר לבלתי יצא אחד מן הסדר הראוי כך השמש שהוא המושל על עולם הזה, וכדכתיב (תהלים קל"ו) את השמש לממשלת ביום והוא השומר סדר העולם לבלתי יחליף וימיר את סדר הראוי ויעמוד על עמדו ודבר זה ידוע מאד ואין ספק בזה, זהו החלק הא'. החלק השני הוא האדם בלבד שהוא חלק שני נגד כל המציאות, שהוא בפני עצמו אינו נכלל עם שאר הנמצאים, שהרי בשביל האדם נברא הכל ואיך יהיה נכלל העבד עם אדוניו דבר זה לא יתכן כלל ולפיכך הוא חלק בפני עצמו. והוא גם כן נחלק מן חלק המציאות הראשון אשר לא ישנו סדרם אשר נברא עליו, אבל לא יקנו גם כן דבר מעלה נוסף על עצמם רק הם נשארים בהווייתם כמו שנבראו וכמו שנתבאר בפרק ג'. והאדם הזה שהוא החלק השני אפשר שיצא מן הסדר הראוי אבל האדם הוא קונה מעלה יותר ממה שהיה לו וכמו שהשמש הוא מלך, גם כן האדם הוא מלך שהרי הכל נתון תחתיו, ומלכות האדם היא שהוא מוליך שלימות אל כל התחתונים כי הכל נברא לעבוד האדם ולשמשו ובזה הוא צורה אל כל התחתונים ומוליך שלימות אל הכל כמו המלך שהוא המשלים את הכל. והאדם הפך הנמצאים שכל הנמצאים תחת השמש אינם קונים מעלה על מה שנבראו אבל לא יצאו גם כן מסדר הראוי והאדם קונה מעלה יותר ממה שהיה אבל הוא יוצא מן הסדר. וכאשר הנביאים היו מוכיחין את ישראל היו מוכיחים אותם בדברים הטבעיים כמו שאמר הנביא ישעיה (ישעיה א') ידע שור קונוה וגו',

ותעמיק יותר בענין זה ותדע ותבין שהשמש והאדם שני מלכים, כי השמש הוא מושל בעולם כמו שאמר הכתוב (שם) לממשלת היום. והאדם מושל בנמצאים גם כן כדכתיב (שם) וירדו בדגת הים ובעוף השמים ודבר זה מבואר. והמושל האחד הוא מושל הגשמי כי השמש היא גשמית. והמושל השני הוא נבדל כי האדם אינו גשמי גמור, הן בנשמתו האלהית שיש לו נשמה קדושה והן מצד שנאמר בו כי בצלם אלהים עשה את האדם כי יש בצורתו ענין אלהי למי שיודע ברזי החכמה מכל מקום על כל פנים יש באדם ענין נבדל, הרי כי אלו שני דברים מחולקים האחד הוא המושל ויש לו חשיבת גוף. והשני יש לו ענין בלתי גשמי והוא נבדל יהיה הפירוש מה שיהיה בלשון צלם אלהים סוף סוף יש באדם דבר אלהי נבדל. והנה השמש והאדם היותר עליון בעולם הזה, כי העולם הזה יש בו חומר וצורה נבדלת והחומר היותר עליון הוא לשמש כי יש לו חומר רזך, ומעלת הצורה הנבדלת לאדם ולכך אלו שנים הם נחשבים מלכים מצד שהם עליונים בנמצאים בעולם הזה, והאדם נחשב צורה אל הנמצאים כלם אף אל השמש.

2. אורות הקודש / חלק ג - מוסר הקודש / עמוד סד

עמוד סד

הדעה שהאדם הוא התוכן המרכזי של ההווה כולה מגדילה את האחריות המאסרית, ומעוררת את החפץ לפעול גדולות.

אם הצורה העולמית החומרית נתגדלה על ידי ההתגלויות הרבות, מציב המדע לפנינו את השליטה החפשית בתור האדם, והתגלותו היא המרכז התמציתי היותר עליון של ההווה, שבודאי החיים הם תמצית המציאות הבלתי מרגישה, ותמצית החיים היא שליטת החפץ, שבא למרום עזו על ידי איחודו עם הטוב המוחלט, והופעתו בפועל בצורה היותר אפשרית.

3. אורות ישראל / פרק ח / ח / 3

ההתגלות על-דבר גדל ערכו של האדם, על השפעתו הגדולה בשפעת החיים שלו, בגדל רוחו, ברצונו והופעת שכלו על ההווה, על כל היש, זאת היא חטיבה מיוחדת לישראל. רחוק רחוק מאד הוא העולם כולו מהפירה זו. הכל חושבים, שהאדם ביחש להמציאות הוא רק פסיבי, משפיע ולא משפיע. אבל הקטנה זו אין לה כל ערך באמת. ודאי שההארה הרוחנית של סגלת הרוחניות הרוחנית של עצמיות המציאות קשורה היא הרבה עם הידיעה בעצמה. כל מה שהאדם יודע יותר את ערכו, ככה ערכו באמת גדול הוא, וכל מה שיפיר יותר בשפעת החיים, ששדרות ההווה השונות מקבלות על-ידי ההווה המרכזית שלו, ככה תגדל עצמותה של השפעה זו. מובן הדבר שידיעה כזאת אי-אפשר לה שתהיה רק ידיעה גרידא. מהות החיים,

עמוד קע

הרצון, וההתמשכות הנשמית, צריכים להתקשר בקשור אורגני בידיעה זו. וקשור זה צריך שיתנהג על-פי סגלה היסטורית ארכה, וזה הוא גם-כן אחד מהדרכים שפונסת-ישראל היא מצינת בהם. ההתבגרות הנשמית עד כדי ההפעלה על ההווה יצאה אל הפעל בישראל ביחוד. המוסר הישראלי הוא לא רק מוסר אינדיבידואלי, ולא גם רק משפחתי ולאמי, ולא גם רק אנושי כללי, אף-על-פי שהכל כלול בו, אבל בעקרו הוא אלהי, תורת ד' בורא עולם, תורה שהיא המשכה של היצירה, לא פחות מזה. גדלת הפירה זו היא מורשת ישראל מעולם, והיא גאותם ועזם עדי עד.